

Mit møde med Vestjylland

Af Tinna Thorn

Fra Hardsysselfolk V, Vestjylland - sådan set

Vestjylland, stedet vi fik kær,
herfra ikke vi flytter, det blev det sted,
som var alting værd, ikke med andet vi bytter.
Årene mange til Vestjylland bandt,
næsten et menneskeliv for os svandt,
glade vi nu ser tilbage.
Det står os klart og er virkelig sandt,
her fik vi gode dage.

Lad det være sagt med det samme: Jeg er østjyde født og opvokset i Mårslet, en lille landsby syd for Århus. Ja, det var den dengang, i dag er den nærmest en forstad til Århus og for mig næsten helt ukendelig, selv om mit barndomshjem stadig findes. Naturen var smuk, åer og blomstrende enge. Jeg mindes endnu med fryd alle de dejlige engblommer, som for mig var de allerkønneste.

- Moesgård med Skovmøllen og stranden var ikke langt borte, og ofte gik vi tur til kilden i Wilhelmsborg skov med de lyse kønne bøgetræer, eller vi var med skolen på udflugt til Varna og ørnereden.

I min tidlige ungdom tilbragte jeg otte år i København. Her glædede jeg mig over Nordsjællands blide ynde; dengang var der ikke nær så overrendt, som der er i dag. - Og så gik turen efter endt eksamen som lærer atter tilbage til Ostjylland. - Efter giftermål blev min bopæl Østrup skole, Glud sogn, nær Snaptun og Horsens fjord. Atter var det den blide, frodige natur, vi var omgivet af. Dejlige bøgeskove, frugtbare marker og den blå fjord. Det var et skønt sted at starte som nygift. Der var dog et men. - Intet arbejde for mig, og min mand ønskede at komme til en eksamensskole, så da vi i »Folkeskolen« så, at der var en ledig stilling i Vinderup ved en realskole for et lærerpar, søgte vi den. - Hvor var Vinderup? Landkortet fortalte, at det var en stationsby, nær Holstebro, Struer og Skive; for mig helt ukendte områder. - Vi søgte og fik stillingen, men det var med vemod, vi tog afsked med Østrups og Snaptuns befolkning, der altid havde været meget gode imod os. Det var i det herrens år 1946, og en tidlig morgen sidst i april rejste vi så med toget fra Horsens med vore to små drenge på fem og et år. - Efterhånden, som rejsen skred frem, blev børnene mere og mere trætte, ja, den mindste var til sidst helt opløst i gråd.

- Vi passerede Skive. Jeg kiggede ud ad vinduet, og et mere trøstesløst landskab syntes jeg næsten ikke kunne findes. Hvidemose-området forekom mig som en slags Sibirien. For mig var der ingen skønhed at opdage, kun et fladt område med vissen lyng. Ufrugtbart og trist! Vor yngste græd mere og mere. Over for os sad en gammel bondemand, der venligt spurgte mig: »Hva

skår æ bar?« Jeg ved ikke, om jeg måbede, men det lød helt ubegribeligt, og han måtte gentage sit spørgsmål uden det på noget tidspunkt gik op for mig, hvad han mente. Min mand havde heldigvis opfattet meningen og svarede: »Åh, han trænger bare til sin middagssøvn.« - Så stod vi ud i Vinderup. Jeg havde lyst til at tudskråle omkap med min unge, og jeg var meget hurtig til at sige til min gemal: »Du kan stole på, at her bliver vi ikke. Naturen er mildest talt rædsom, og det sprog, de taler, forstår jeg ikke.« - Det var altså mit første møde med Vestjylland, og det var absolut ikke flatterende.

Vi startede vort nye job på Vinderup Realskole. Den så noget anderledes ud end i dag. Faktisk bestod den kun af den lille kasselignende bygning, som lærerne imellem blev kaldt »Tændstikæskan«. Desuden en sidefløj, der egentlig hørte til privatboligen. Her blev der indrettet fysiklokale, og der undervistes også i naturhistorie, som dengang omfattede zoologi og botanik; også dette lokale havde vi et øgenavn tit nemlig »Stenstuen«, fordi gulvet var af sten.

Realskolen 1985 fremtræder i en ganske anden skikkelse.

Den er blevet en skole med dejlige klasseværelser og veludstyrede faglokaler til gavn for både lærere og elever. Vi der har fulgt udviklingen og set, den ene fløj efter den anden blive bygget til, er nok dem, der har glædet os allermost over de gode forhold, som er blevet skabt.

Selve stationsbyen Vinderup lignede jo så mange andre af den slags landet over. Omgivelserne varede det en tid, inden vi stiftede nærmere bekendtskab med. Husk på, det var lige efter krigen, så vore befordringsmidler, cyklerne, befandt sig i en meget ringe tilstand. Når dertil kommer, at den største skulle anbringes bagpå bagagebæreren, og den mindste foran i cykelkurven, var det begrænset, hvor langt vi kunne komme omkring. Men for den største af drengene var det en stor oplevelse, at han nu kunne komme i biografen og få legekammerater. Det sidste var nu slet ikke så let. Det var svært for en ikke indfødt at begå sig og blive taget til nåde; han blev kanøflet, men med tiden blev han accepteret, og vore børn har altid været glade for deres barndomsår i Vinderup.

Befolkningen? Ja, den forstod jeg mig ikke på i de første år. Jeg følte, at vi som indflyttere heller ikke blev accepteret. Jeg var så vant til at man havde let ved at tale med alle mennesker, også første gang, man var sammen med dem, men den gik ikke. Der var ligesom lukket af.

Når vi havde skolefester eller vi mødtes med forældrene efter elevernes eksamensafslutning, forventede jeg, at de ville snakke med os om deres børn; de havde jo dog overladt os det bedste, de havde, i adskillige timer hver dag i flere år. Men nej! - Måske forventede de fra deres side, at det var os, der skulle henvende sig til dem; det prøvede jeg, og det gav kun et magert resultat. - Vi blev set an!

Jeg må dog ikke glemme at oplyse, at vi forholdsvis hurtigt fik kontakt med eleverne, der var mere åbne over for os, men som dansklærer må jeg indrømme, at mange er de røde blyanter, som blev slidt op, når der skulle

rettes stile. I hundredevis af gange forekom en hus, en træ, en bord o.s.v. Alle navneord havde kun ét køn: fælleskøn. Selv i eksamensstilene blev det brugt, skønt alle mine anstrengelser for at få fejlen udryddet.

Tydeligt husker jeg første gang, da børn og voksne mødtes til juletræsfest på Vinderup Hotel. Det blev en stor skuffelse! Fra Østrup var vi vant til ved en sådan lejlighed at være én stor familie. Her var man opdelt i klikker, men måske var det typisk dengang og måske også nu for en stationsby, men ikke for et landsogn. Adskillige år efter opdagede jeg, hvor sandt det var, at har man først vundet en vestjydes venskab, har man en ven for livet. Det er måske en forslidt vending, men den er ikke desto mindre sand og rigtig. Idag findes mine bedste venner blandt vestjyderne, og den reservation, jeg én gang syntes, de ejede, er borte med blæsten.

Vestjyderne er rolige, besindige mennesker, og selv om de ikke viser deres følelser ved enhver lejlighed, er de djærve og varmhjertede mennesker. - Hvordan det vil føles i dag at være tilflytten kan jeg selvsagt ikke have nogen mening om. Vinderup er jo vokset helt utroligt, og selv er vi nu forlængst blevet en del af den.

Tilbage til naturen! Vi blev efterhånden i stand til at komme betydeligt længere omkring. Det sted, jeg helt tabte mit hjerte til, var Ådalen. Hvor er det vidunderligt at gå en tur ad den smalle stt se på de høje, om efteråret lyngblomstrende bakker, før til sidst at ende ved Flyndersø. Her gik vi - som i dag - over den gamle træbro, og her legede vi Bukke-Bruse-leg med vore unger. Det var den helt store fryd! Undertiden havde vi telt med, så gik vi lange ture og glædede os over det grønne egepur omkring søen og de blomstrende gyvelbuske. Der blev plukket engelsk græs, vilde stedmoderblomster, smørblomster og mange flere; af dem bandt vor lille pige, som er født i Vinderup, de skønneste blomsterkranse både til os og til de medbragte dukker.

Vi fik ofte gæster fra København, hvor vi begge har venner og familie, og så var det tit Ådalen, vi tog dem med til. Alle var de betaget af den storslåede natur, og især var der én ting, som optog dem meget: Tænk at kunne færdes i timevis på et sted uden at se mennesker. Det forekom dem mere end forunderligt. Selvfølgelig glædede vi os også over Stubbergård Sø og den lille del, der er tilbage af det gamle nonnekloster, åh jo, jeg fik i sandhed opdaget, at Vestjyllands natur var skøn, omend på en helt anden måde end de egne, jeg før havde kendt.

Vor nationalsang her kan da ikke blive anden end Erik Bertelsens: »Blæsten går frisk over Limfjordens vande«. Mens vi endnu cyklede omkring gik mange ture til Handbjerg strand, hvor børnene tumlede sig på strandengene eller boltrede sig i vandet, der var mindre forurenede dengang. Vi glædede os over det rige fugleliv, og der blev slæbt mange sten og skaller med hjem fra strandbredden. Hedtoft strand blev også tit besøgt. Det var betryggende at lade ungerne tumle i vandet; man skulle jo meget meget langt ud for at nå steder hvor man ikke kunne bunde. Jo vist, »Lyset slår blink over Limfjordens vande, tindrer og ler i et stridigt spil,« og »Sallingland, Thyland og andre lande hilser hverandre med mågeskrig«.

Senere blev bekendtskabet med Limfjorden endnu større, nemlig da vi fik egen sejlbåd. Friske ture bliver foretaget over til Venø, til Nykøbing Mors, til Jegindø o.s.v. Og det er mit håb, at mange flere ture venter på Limfjordens bølgen for: »Limfjord jeg elsker dit blå humør i kuling fra Hals og til Harboør«.

Vesterhavet! Pragtfuldt! Vandring i klitterne og langs stranden med de evigt rullende bølger, ofte pisket op til højt hvidt skum - Vedersø med Kaj Munks grav og den lille kirke, hvor han øvede sit store virke. En oplevelse, som vi også har givet vore københavnske venner del i. Det gamle Spøttrup slot stod og står også på besøgslisten, men lad det være nok, læserne kender jo selv alle disse og mange flere steder i Vestjylland, som fortryller os. - Jeg sagde ikke mere, når vi kom til Horsens-egnen: »Nu er jeg kommet hjem.« Nej, nu ville jeg ikke bytte Vinderup og omgivelserne bort med noget andet sted i verden. Vi har boet her i 39 år, og her bliver vi.

Med vilje har jeg undgået Hjerl Hede. Den tiltrak os naturligvis hurtigt, både når den var levendegjort og ikke levendegjort. Først med børnene og i dag med børnebørnene, der er meget optaget af at se og høre om, hvad der skete i gamle dage. I vor tekniske tidsalder forekommer det mig af stor betydning, at den opvoksende generation får kendskab til tidligere tiders gode danske håndværk. Og vi ældre morer os også over at se smeden, karetmageren, bødkeren og mejeriet i sving, vi har jo oplevet det i vor barndomstid. Og lad mig ikke glemme den gamle købmandsbutik med reklamer for Alfa margarine, Adamas cigaretter og indkøb af grå kræmmerhuse med brystsukker, en betegnelse børn overhovedet ikke kender i dag.

11960 var der jubilæumsfest for Hjerl Hansens fredning af Hjerl Hede. På opfordring skrev jeg en sang til lejligheden, en sang, som jeg ved, man af og til benytter. I den finder læserne min kærlighedserklæring til Hjerl Hede, men også til den vestjyske natur i det hele taget. Lad mig så til slut pille nogle af versene ud, af dem vil det fremgå at trods den dårlige start mit møde med Vestjylland fik, blev det, omend ikke kærlighed ved første blik, så til en kærlighed, der har vokset sig stor og stærk. Melodien er, som det fremgår af første vers: »Gold er den jord«.

*»Gold er den jord, som lyngen bær',
vi det gerne erkender,
dog har vi lyngen og heden kær,
vi med naturen er venner.
Kom lad os nu gå på opdagerfærd,
finde til steder, der nok er det værd,
mærker du roen og freden?
Hører du suset af hjejlnes hær?
Føler dig ét med heden?»*

*Ja, lad os vandre langt omkring
mellem Ådalens bakker,
åen sig bugter i mange sving,
lærkerne jubler og takker.
Små bitte graner sig strækker på tå,
gyvelen blomstrer, og himlen er blå,*

*luften er mættet med sødme.
Flyndersø, målet, hvortil vi skal nå,
helst dog i aftenrøde.*

*Eller Hjerl Hedes gamle by,
drøm dig åre tilbage,
mennesker stræbte fra tidlig gry,
trælse og slidsomme dage.
Her ligger skolen, en kongelig kro,
dér er alkoven, hvor folk gik til ro,
vuggen, hvor barnet har blundet.
Stubmøllen, gården med storkenes bo,
tider, der længst er svundet.*

*Flyndersø er et yndigt sted,
skøn i vinter og sommer,
og hvis du trænger til ro og fred,
næppe du bedre sted kommer.
Skrænterne grønne med egetræspur,
omkranser søen, ja, det er natur,
fuglene søger til reden.
Stilheden er som en lægende kur,
helse man får på heden.*

Tinna Thorn

Pens. overlærer

Nørrealles 6

7830 Vinderup

Født 1911 i Mårslet